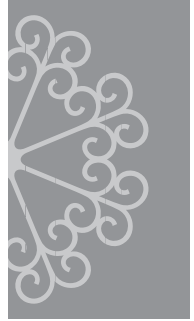

בית מדרש

506

בשבילי הפרשה

פרשת קרח תשפ"ב

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	8:18
Brooklyn, NY	8:12
Chicago, IL	8:11
Houston, Texas	8:08
Johannesburg, S. Africa	5:07
Lakewood/Deal, NJ	8:11
London, UK	9:02
Los Angeles, CA	7:50
Manchester, UK	9:22
Monsey, NY	8:14
Montreal, Quebec	8:28
Passaic, NJ	8:14
Toronto, Ontario	8:45
Yerushalayim	7:13
Zurich, Switzerland	9:08

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

קרח

במצות תרומה כתיב, כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן, ראשיתם אשר יתנו לה'. ומבואר כי תירוש ויצהר הם יין ושמן חייבים בתרומה. וע' פסחים כ"ד ע"ב דשאר פירות שחתח היו מי פירות רק זינה בעל מא. ועפ"י פסק פ"א מתרומות דאסור לסחוט שאר פירות של תרומה. וברמב"ם פ"ה משיבית ה"ב משמע דמדמה כל דיני קדושת שביעית ותרומה. ולכא' היה נראה דאסור לסחוט פירות שביעית.

וע' מנחת שלמה מ"ו שהתיר משום דאין איסור לבטל קדושת שביעית, ושאינו מתרומה דכתיב משמרת, ודמיון הרמב"ם לאו דוקא. וכתב דבתרומה אסור לבטל קדושת אבל בשביעית רק הפסד אסור, וע"ש שהביא ראייה דאין איסור לבטל קדושת שביעית מהא דמתיר לעשות צבע ע"ש.

אבל בחז"א פשוט לו דדמיון הרמב"ם לכל דבר. וכתב דאסור לסחוט משום דשביעית פקעה מה"ת והיו כמו מפסדי הפירות. (והיו כמו שיוצא מתפ"ר ק"מ מים ומפסדי הפר, ואסור). ואפילו את"ל דשביעית לא פקעה מה"ת מ"מ חשיב משנה מבריתו כיון דדינו כזערה.

ומ"מ כתב דלפי הרשב"א הא דאמרו זיעה בעלמא הוא כי אין הדרך לסחוט שאר פירות, אבל פירות שדרכס לסחוט הם כמו זיתים וענבים. ואולי גם הרא"ש אין חולק. וא"כ שרי לסחוט בתרומה ושביעית. וע"ש בחז"א לענין חסות פירות אי הו' כזיעה דתולה ל"כ על כל דור, והביא ראייה מעירובין כ"ט ושבת קמ"ד ע"ב.

ועוד הוסיף החז"א כיון דסוחט כל גוף פרי הדר הו' כמו ריסוק ולא סחיטה, דמי לריבה דס"ל לרמ"א דמעיקר הדין דינו כפרי. וזה דוקא בפרי הדר.

אך פשיטא ליה לחז"א דלפי השיטה דמרוסק ברכתו שהכל א"כ אסור לעשותו כאן. ואף דאנו מברכים שהכל, היינו רק מספק אבל מעיקר הדין ברכתו העץ, ולכן מתיר החז"א לסחוט בשביעית.

(והו' להוסיף על החז"א מהמ"ב ר"ב מ"ד דאם רוב דרך אכילת אותן פירות הוא ע"י ריסוק אף לכתחלה מברך ברכתו הראייה, ואפילו לדעת רש"י ותרומ"ד. אכן לכא' זה לא שייך בתפ"ז שאין זה רוב דרכו).

אכן בש"ת משנ"י ח"ג ט' א' כתב דטעם תרומ"ד רק משום שאינו ניכר ומ"מ מתיר לעשות כן בשביעית. ובאמת החז"א שם הוכיח שיטתו דלפי השיטה דמרוסק ברכתו שהכל ה"ה דאין בו ערלה.

ויש לדון אי היתר החז"א למעשה רק בצירוף כל ה"ל ורק בפרי הדר. וע' צה"ל פ"ה סק"ד בשם סדר השביעית מ"ז שפירא, כצ"ל, אות ט', שהתיר החז"א בכל פרי שדרכו בכך וצ"ל דסמך על הרשב"א בלבד, ועוד דהרי כתב דאולי הרא"ש אין חולק על הרשב"א, ועוד הרי צירף גם דעת הראב"ד דדוקא משקין שיצאו ולא שהוציאו.

דברי רבותינו

ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומא- תים נשיאי עד קריאי מועד אנשי שם (טז, ב)

הנה במחלוקתו של קורח השתתפו מאתיים וחמשים ראשי סנהדראות. וצריך להתבונן, איך יתכן שכ"כ הרבה צדיקים נפלו ברשתו של קורח, ובפרט שעד אז לא קם מי שחלק על מנהיגותו של מש רבינו?

אלא שעיקר כוחו גדול של קורח היה הליצנות. וכמש"א חז"ל (ילק"ש במדבר טז רמז תשנ): ובמושב לצים לא ישב - זה קורח שהיה מתלוצץ על משה ואהרן. מה עשה, כינס עליהם כל הקהל וכו' התחיל לומר לפניהם דברי ליצנות, אמר להן אלמנה אחת היתה בשכונתי ועמה שתי נערות יתומות וגו', עיי"ש באריכות כל דברי המדרש.

מבואר בחז"ל שע"י הליצנות הצליח קורח להטות את ליבם של מאתיים וחמשים ראשי סנהדראות ושאר כל עדתו. כח הליצנות הוא איום ונורא. אפילו חכמים ופקחים וראשי נשיאי העדה לא יכולים לעמוד בפניו, הוא מסיח את דעת ומבלבל את המחשבה.

דברי ימיים

בעלי המחלוקת מתו במיתות משונות

בהקדמה לספרו 'ביכורי ארץ' על מסכת חולין מספר המחבר, הגאון רבי אברהם יצחק טוקר, על שליחות ששלח אותו מן ראש הישיבה הגאון הרב אליעזר יהודה פינקל זצלה"ה להשכנת שלום בישיבה שבה פרצה מחלוקת, וז"ל:

והנה בישיבה גדולה אחת פרצה מחלוקת בין ראש הישיבה ובין חלק מהתלמידים, והמחלוקת התיזה גחלי רתמים ובועות של אש לכל ארבע רותחות הישיבה. קרא אותי ראש ישיבת מיר הגרא"י פינקל זצ"ל, ולאחר ששפך אש וגפרית ורוח זלעפות על התלמי-

קורח ידע את כוחה הגדול של הליצנות והשתמש בכך נגד משה ואהרן, אפילו שלא הייתה שום טענה אמיתית נגדם. בסיפור הליצנות שלו הוא הצליח לבלבל את כל המצוות ונתן סיפור האלמנה האומללה ולהטות עות עי"ז את עדתו עד שכפרו בעיקר וירדו לשאול תחתית.

יש כאלו שמחליפים בין ליצנות לשמחה. אדם צריך להיות שרוי תמיד בשמחה ולהסתובב בין הבריות בפנים צוהלות. אך הליצנות היא ענין אחד לגמרי. מי שעושה ליצנות וצחוק מכל דבר הוא בא לידי זלזול בכל דבר שבקדושה וח"ו אינו מחשיב שום מצוה וברגע אחד הוא נופל ברשתו של היצר הרע וכל העברות מזומנות לפניו.

ליצנות ומחלוקת אחת הן. כשם שישוד מידת הליצנות הוא חיסרון שיקול הדעת וכובד ראש, כך ישוד החזקה המחלוקת הוא במה שאדם אינו עומד על מעשיו מתוך עיון ומחשבה ואינו בוחן את מעשיו אם טובים הם או לא. נמצא שכפי מידת הליצנות באדם כך היא מידת המחלוקת. אדם שנוהג במידת הליצנות יכול ברגע אחד ליפול ולבוא לידי מחלוקת וליפול עד שאול תחתית.

מחן רה"י הגאון הרב נתן צבי פינקל זצלה"ה

דים המחזיקים במחלוקת, פנה אלי ואמר בפסקנות ובקיצור "לך מיד ות' שכין שלום בישיבה הזאת".

השבתי לו שאין לי השפעה על התלמידים משום סיבה פשוטה, כי אינני מכיר אותם, אך דפקתי על השולחן ואמרתי לו: "מחן ראש הישיבה, נניח שאני רוצה לילך ולהשתיק את המחלוקת, מה עלי לומר להם? אני רוצה לשמוע ממחן ראש הישיבה מילים כד רבונות שאני צריך לומר להם".

ענה לי ראש ישיבת מיר הגרא"י פינקל זצ"ל ואמר לי בזה"ל: "תלך מיד לאותה ישיבה ותאמר להם בשמי, שבישיבת סלבודקא בחוצה לארץ הייתה בשעתה מחלוקת, וכל בעלי המחלוקת מתו במיתות משונות!"

כוחה של ליצנות

"אם כמות כל האדם ימותון אלה, ופקודת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני"

(במדבר טז, כט).

נפשו כלל, ולפיכך החזיק במחלוקת וקם להעז כנגד הנהגת משה רבינו והכהונה.

אדם מאבד עולמו על ידי קנאה

איתא בגמרא (סנהדרין קח, א): "עדת קרח אינה עתידה לעלות, שנאמר (במדבר טז, לג): 'ותכס עליהם הארץ' - בעולם הזה, 'ויאבדו מתוך הקהל' - לעולם הבא". ומבואר, שקורח ועדתו ירדו במעשיהם לדיוטא כל כך תחתונה שאין ממנה עליה, עד שלא נשאר להם ולו חלק מהעולם הבא.

ביאר בזה מרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר, מאמר 'כוחה של ליצנות'), על פי המבואר בדברי חז"ל (הובאו ברש"י במדבר טז, א): "ומה ראה קורח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן ער זיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור". עיקר הטעם שקורח החזיק במחלוקת, הוא משום קנאתו בנשיאותו של אליצפן. קנאה, קנאה פשוטה! מדוע הוא כן ואני לא. זה מה שהביא את קורח למצב קשה כל כך.

יש בזה ענין עמוק. הקב"ה ברא את העולם באופן שהאדם גדור בלא שיצר הרע יכול להחטיאו, אלא רק על ידי "היום אומר לך עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך" (שבת קה, ב), היצר הרע מושך את האדם לפרוץ את הגדר קמעה קמעה, ובכך הוא יבוא לבסוף לידי חטא גמור ובלי שירגיש כלל. אמנם יש ליצר הרע דרך נוספת להוריד את האדם בבת אחת, בפתע פתאום לדרדר אותו, לתהום,

(אמרי חיים, מאמר 'שימת לב'), שאף שאדם יכול לראות ניסים ונפלאות, מכל מקום בלא שימת לב למה שראה ושמע, לא יותיר בו הדבר רושם כלל. ואף אם יראה באופן מוחשי דברים שאינם מצויים על פי דרך הטבע כלל, מכל מקום אין בהם בכדי להשפיע עליו אם לא נתן את דעתו עליהם. וכן מצינו בגמרא (ברכות ז, א): "אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות וכו' וריש לקיש אמר יותר ממאה מלקיות". ופירש רש"י (שם): "מרדות - לשון רדוי והכ נעה שאדם שם על ליבו מאליו". הרי שתוכחה ומרדות שאדם נותן עליהם את דעתו מועילים הרבה יותר מריבוי מלקיות שמקבל, שכיון שמתבונן היטב בכל אלו, יש בזה כדי להשפיע עליו. שהרי עיקר ההשפעה על האדם מסורה בידי הלב, וכפי שאמרו חז"ל (קידושין סא, א): "לב מבין".

ובעיקר, שהרי טבע האדם שאינו רוצה לשנות מעשיו ולהיטיב דרכיו, וממילא, אפילו אם יראה דברים שאינם מצויים בדרך הטבע ואמורים לעשות עליו רושם, הרי שהוא לא יתן לדבר ים אלו להיחרט על ליבו, אלא יסירם ממחשבתו כלא היו, והם לא יותירו עליו כל רושם. אולם מי שיש בו מעט שכל ודעת, יפתח את העיניים ועל ידי מעט התבוננות ושימת לב, יוכל לקבוע בלבו את מה שיראה, והדברים יותירו בו רושם עמוק.

מעתה מבואר היטב שורש חטאו של קורח, שאף שראה את הניסים והנפלאות שעשה הקב"ה עם ישראל, מכל מקום לא נתן ליבו לכך ולא הושפעה

עיקר טענת קורח שמה

רבינו בדה את דבריו מלבו

משה רבינו מעמיד עצמו לניסיון בעיני כלל ישראל, אשר בזאת יבחן ויתברר לעיני כל שלא בדה את דבריו מליבו, אלא הוא נשלח מאת הקב"ה, וטענתו של קורח שקר גמור. ודבר זה הוא תימה, הלא קורח היה נוכח במער מד הר סיני, וראה את כל הניסים והנפלאות שנעשו לישראל במדבר, ואת קול ה' מדבר אל העם, ואיך הוא ירד מדרגה כה מרוממת לכזו שפלות.

ביותר קשה, הלא במתן תורה ראו כל עם ישראל במעלת משה רבינו, וכפי שכתב הרמב"ם (יסוה"ת ה, א): "משה רבינו, לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, וכו' ובמה האמינו בו, במעמד הר סיני, שעיינו ראו ולא זר, ואזנינו שמעו האש והקולות והל' פידים ולא אחר, והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו, ואנו שומעים 'משה משה לך אמור להן כך וכך', וכן הוא אומר (דברים ה, ד): 'פנים בפנים דבר ה' עמכם'". ומבואר שקודם מעמד הר סיני, בני ישראל לא האמינו במשה בא' מונה גמורה, ורק לאחר מעמד הר סיני שנתאמתה נבואתו, האמינו בו ישראל ללא כל הרהור ומחשבה, ומעתה קורח שהיה במעמד הר סיני וראה את כל האותות והמופתים, וראה איך שכלל ישראל נקשרו במשה באמונה גמורה, היאך העיז לחלוק על משה רבינו.

עשיית רושם - ב'שימת לב' בלבד

ביאר בזה הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל

על חבירו, ובודאי צריך כל אחד לעמוד על האמת. אלא כיון שהורו חכמים לאדם את דרך ההנהגה כשנחלק עם חבריו בדעתו, וכגון שעליו לנהוג כפי רוב הציבור, והוא אינו עושה זאת אלא עומד ומחזיק במחלוקת, אזי הוא עובר על איסור מחלוקת.

כוחה של ליצנות

הנה מלבד קרח, נשתתפו במחלוקת זו שאר ראשי סנהדראות, ולא מדובר באדם אחד ולא שנים אלא במאתים וחמישים ראשי סנהדראות חשובים עד מאוד! כל אלו נפלו ברשתו של קרח. ויש להתבונן היאך ייתכן שנכשלו בדבר כל כך הרבה צדיקים. ובפרט, שקודם לטענות קורח לא היה מי שערער על מנהיגותו של משה רבינו ועל הנהגתו, וכפי שמצינו בדברי חז"ל (עיין רש"י במדבר טו, א): "ומה ראה קרח לחד לוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל, וכו' אמר קרח וכו' הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"נ ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו וכו' והלבי שן טליתות שכולן תכלת, באו ועמדו לפני משה, אמרו לו: 'טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה', וכו' ועיי"ש. הרי שעד שלא בא קרח בטענה על משה רבינו מחמת קנאתו, לא היה, ולו אדם אחד, שבא לעורר על משה רבינו, ורק קורח עצמו הוא שהפילם ברשתו ועורר אצלם את טענות אלו, ופרשה זו צריכה ביאור רב. איך הלכו מאתיים וחמישים נשיאי העדה, ראשי ואופי ישראל, אחר קורח ומחלוקתו?

ביאור הדברים, עיקר כוחו הגדול של קורח היה 'ליצנות' על ידי הליצנות הצ' ליה לפתות את כל ראשי סנהדראות! וכן מצינו בחז"ל (ילק"ש במדבר טז, רמז תשנ): "'ובמושב לצים לא ישב' (תהילים א, א) - זה קרח שהיה מתלוצץ על משה ואהרן. מעשה כינס עליהם כל הקהל וכו' התחיל לומר לפניו דברי ליצנות, אמר להן: 'אלמנה אחת היתה בשכנותי ועמה שתי נערות יתומות והיה לה שדה אחת, באת לחרוש אמר לה משה: 'לא תחרוש בשור ובחמור יחדו' (דברים כב, י), באת לזרוע אמר לה: 'שדך לא תזרע כלאים' (ויקרא יט, ט), באת לקצור ולעשות ערימה אמר:

ומדוע מעמידים זאת חז"ל כ'מחלוקת שאינה לשם שמים'.

ביאר בזה רבינו ירוחם זצוק"ל (דעת תורה ביאורים, במדבר טז א), שענין מחלוקת קורח ועדתו לא היה כפשוטו - לצורך קבלת הנשיאות והכבוד כפי שרגילים להבין. אלא אדרבה, תחילת עניינה של מחלוקת זו היתה מתוך מצוה גדולה שאינה פחותה ממחלוקת הלל ושמאי - לזכות להתעלות מתוך קיום מצוות ה' יתברך, ולזה ביקש לעצמו כהונה בכדי להוסיף לעצמו את מצוות שבט הכהונה ועל ידה להתדבק בהקב"ה. אלא שלאחר מכן, חרה לקרח שמשה רבינו ואהרן הגיעו לדרגה גבוהה כל כך בקרבת ה', ומשום כך נעשתה מחלוקת זו למחלוקת שאינה לשם שמים. אך לולי זה, הייתה המדלוקת אהובה לפני המקום ברוך הוא כמחלוקת הלל ושמאי.

והנה למדנו מכאן חידוש דין. דרכי הנהגת האדם בענין מחלוקת, אינם כקיום שאר מצוות. בעוד שבשאר מצוות אמרו חז"ל (סוטה כב, ב): "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפי' לו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", בענין מחלוקת התחדש, שאדם אינו יכול לעמוד בה אלא אם כוונתו מלכתחילה היא רק לשם שמים ללא כל תערובת של כוונה זרה. ואפילו אם תכלית המחלוקת היא לשם מצוה, ובכדי להתעלות במעלות היראה.

והנה כתב רש"י (במדבר טז, א): "ויקח קרח - לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וכו' להחזיק במחלוקת", ומ' בואר בדבריו שעיקר הטענה על קורח הייתה במה שהחזיק במחלוקת ולא על עצם מה שנחלק עם משה רבינו ועורר על הכהונה. וכפי שביארנו, משום שלא היה פסול כלל בעצם מחלוקת קורח, אלא הטענה היא על כך שהחזיק במדלוקת למרות שלא היה לו לעשות זאת משום הנגיעות שהיו לו בכך.

ובאמת למתבונן בעיקר ענין מחלוקת שלדעת כמה מהראשונים הוא באיסור לא תעשה, מוכרח הדבר כן, שהרי פשוט שלא נאסר על בן אדם לחלוק

אחד מן האופנים לכך, הוא על ידי מידת הקנאה, וכפי ששינינו (אבות פ"ד, מכ"א): "הקנאה והתאוה והכבוד מרצאים את האדם מן העולם", מוציאין כפשוטו. והיינו שהאדם יוצא מעולמו, מהעולם האמיתי שבו הוא צריך לעשות את המוטל עליו על פי תפקידו, ובמקום זה הוא מקנא במה שיש לאחרים ומתחיל לחבל תחבולות איך להכנס תחת חבירו. הן הן דברי המשנה: "מוציאין את האדם מן העולם", במקום לעשות את המוטל עליו הוא שקוע בדמיונות ותחבולות. כאשר אדם נמצא בכזה מצב, ההתדרדרות גדולה ומהירה. אין גבול עד כמה אפשר לרדת, אין שיקול דעת, אין הבנה מה התפקיד שלו, אדם יוצא מה'עולם' ונמצא ללא גדר וללא גבול. כל השמירה שיש לאדם מטבע ברייתו, לא מועילה כאשר מוציא עצמו מהגדרים שלו. ואז הוא מתדרדר ומתדרדר ללא גבול.

וזהו מה שכתבו חז"ל: "ומה ראה קורח לחלוק עם משה", כלומר, היאך יצא מעולמו, מעולם של שיקול הדעת ושל הבנה להעמדת משה על כלל ישראל, למקום של חתירה תחתיו עד כדי חבלה בכל עדת ישראל. ולזה ביארו: "נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן ערזיאל", כלומר, קנאה זו היא שהוציאתו מן העולם. ומתוך כך היה מסוגל להחזיק במחלוקת. ואף שפיקח היה, לא עמדה לו פקחותו בעת שהיה ללא גדר וללא גבול, והגיע לשאול תחתית.

קורח כוונתו לטובה - על מנת להתקרב אל ה'

שינינו (אבות פ"ה, מ"ז): "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים, איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח ועדתו". ואין זה מובן, איזו שייכות יש למחלוקת קרח ועדתו עם מחלוקת הלל וש' מאי עד כדי שראו חז"ל להסמין אותם זו לזו. ביותר יש להבין, וכי החיסרון במחלוקת קרח היה רק במה שלא הייתה שלא לשם שמים בלבד, הלא כל מהותה הייתה עבור מילוי רצונו העצמי של קורח, והרדיפה אחר קנאתו במשה.

הודאה מתוך הכרה בערך הדבר

ברוך ה', זכינו ואלו בני התורה להיות מן העוסקים בתורה תדיר, אך איננו יודעים להעריך כמו שצריך את המתנה הגדולה שזכינו לה - להימנות בין עוסי קי התורה כשבת לוי שאינם משועבדים לצורכי העולם, וכל עסקיהם הם בתורה הקדושה בלבד. 'אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו', שאנו יכולים להיות מחובשי בית המדרש ולהתייגע בתורה. אילו הייתה לנו מעט בינה, היינו צריכים לומר בכל יום הלל, לצאת בשירה ולהודות לה' יתברך על הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו. אילו כל בחור או אברך היה עומד ומתבונן באותה טובה גדולה שזכה בה, הרי שליבו היה מתמלא בשמחה עצומה עד אין קץ, וכולו היה מלא בהכרת הטוב להקב"ה על שזכה לך.

בא וראה את סגולת עסק התורה. עמל התורה שונה מעמל שאר עניני העולם הזה. בשאר עניני העולם, האדם עמל על מנת להשיג את מבוקשו, ובאם לא ישיג את מבוקשו, לא יקבל שכר על עמלו, אולם בעסק התורה האדם מקבל שכר על עצם העמל, וגם אם לא יצליח להשיג בעמלו את שרצה, לא יפחת שכרו מאומה, וכפי שמצינו בתפילת רבי נחוניה בן הקנה (ברכות כח, ב): "אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר". אף אחד לא יכול לברוח מעמל בעולם הזה, וכפי שכתוב (איוב ה, ז): "ואדם לעמל יולד", הרי שנגזר על האדם כי בכל מקרה יעמול בעולם הזה, אך מי שזכה לכך יוצא את חובת עמלו בלימוד התורה, ומי שלא זכה לזה, עמל בדברים אחרים שלא יקבל עליהם שכר.

עוד מצינו בעוסק בתורה, שזוכה לשמחת חיים, כפי שנאמר (תהלים יט, ט): "פיקודי ה' ישרים משמחי לב", ואין לך דבר המשמח הלב יותר מלימוד התורה, שאין אחריו צער והוא עומד לעולם ועד.

וביותר, מצינו שלימוד התורה מציל את האדם שלא ילך בדרך חטאים, ושלא יפול ברשת יצר הרע האורב לו בכל מקום, וכפי שאמרו חז"ל (קידושין ל,

ליצנות ומחלוקת - אחת הן

יסוד מחלוקת קורח היה מכח הליצנות, ואכן ליצנות ומחלוקת אחת הן, שהרי כשם שייסוד מידת הליצנות הוא חסרון שיקול הדעת וכובד הראש, כך החזקת המחלוקת יסודה במה שהאדם אינו עומד על מעשיו מתוך עיון ומחשבה, ואינו בוחן את מעשיו אם טובים או לא. שהרי אם היה חושב ומהפך בשיקול דעת קודם שעושה מעשה כנגד אחר, אפשר שהיה מוצא צד כלשהוא להסכים עמו, או לכל הפחות שדעתו אינו גרר עה כל כך, ואין צורך להלחם עמו. אך אנשים אינם חושבים, ומחליטים בפזיזות שהנהגה מסוימת היא טעות, ותיכף ומיד נלחמים בה.

נמצא, שכפי מידת הליצנות שיש באדם כך היא מידת המחלוקת, וממילא, אדם הנוהג במידת הליצנות ברגע אחד יכול ליפול ולבוא לידי מחלוקת וליפול עד שאול תחתית.

לימוד התורה כתבלין לליצנות

אמנם התרופה לליצנות זו היא אחת - לימוד התורה הקדושה! רק על ידה אפשר למנוע מהליצנות מלהשפיע עלינו לרעה. וכן גילה לנו דוד המלך בתהילים (א, א-ב): "ובמושב לצים לא ישב. כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה", והיינו, שמאז ש'חפצו' של האדם הוא לימוד התורה בלבד, וכל שאיפותיו ורצונותיו הוא עסק התורה בלבד, ממילא אינו יכול לשבת במושב ליצנים. 'כי אם בתורת ה' חפצו', אין עוד אופן להינצל מן הליצנות, אלא אך ורק על ידי לימוד התורה, והיא הדרך היחידה המועילה לאדם להילחם בליצנות.

ומחמת זה נצלו בני קורח ולא מתו, וכמבואר בדברי הילקוט שמעוני (שם): "כי אם בתורת ה' חפצו (תהילים, שם), אלו בניו שאמרו שירה ואמרו אנו חייבין בכבוד אבינו, או לא נחלוק על משה רבינו, והכריעו עצמן בשביל כבודו של משה. 'ובתורתו יהגה (תהילים, שם)' אלו בניו של קרח". והיינו, שעל ידי לימוד התורה זכו וניצלו מן חטא הליצנות.

'הניחו לקט שכחה ופאה', באת לעשות גורן אמר לה: 'תני תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני', הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו, מה עשה עמדה ומכרה את השדה, ולקחה שתי כבשות כדי ללבוש גיזותיהן וליהנות מפירותיהן. כיון שילדו בא אהרן ואמר לה: 'תני לי את הבכורות' וכו' הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו את הולדות, הגיע זמן גזיזה וגזזה אותן. אמר לה: 'תני לי ראשית הגז' וכו' אמרה: 'אין בי כח לעמוד באיש הזה הרניני שר חטתן ואוכלתן', כיון ששחטה אמר לה: 'תני לי הזרוע והלחיים והקיבה', אמרה: 'אפילו אחר ששחטתי אותן לא נצלתי מידו, ואמרה: 'הרי הן עלי חרם' אמר לה: 'כולו שלי הוא', שכך אמר הקב"ה (במדבר יח, יד): 'כל חרם בישראל לך יהיה'. נטל והלך לו והניחה בוכה היא עם שתי בנותיה".

מבואר בחז"ל, שבדברי ליצנות אלו הצליח קורח להטות את ליבם של מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות ושאר כל עדתו. כח הליצנות הוא איום ונורא. אפילו חכמים ופקחים וראשי נשיאי העדה, לא יכולים לעמוד בפניה, היא מסיחה את הדעת, מבלבלת את המדע שבה ומקלקלת כל דבר טוב. את ענין זה ידע קורח היטב בפקחותו, ולכך השרתמש באותה ליצנות אף שלא הייתה כל טענה אמיתית כנגד משה רבינו. הוא הצליח 'לקחת' את כל המצוות, לבלבל אותם יחד באותו סיפור על אשה אומ' ללה, ולעשות מזה 'שטיקל' ונאום שלם בפני כלל ישראל. אלו נזקים ואסונות אפשר לעשות עם ליצנות אחת. קורח הצליח להפיל את כולם לשאול תחתית, עד שמרדו בה' ובתורתו, ואיבדו את כל עולמם ברגע אחד.

יש כאלו שמחליפים בין ליצנות לשמחה. ובודאי שאין כוונת התורה שאדם ילך ויסתובב מתוך עצבות. עבודת ה' צריכה להיות מתוך שמחה וכפי שכתוב (תהילים ק, ב): "עבדו את ה' בשמחה". אדם צריך תמיד להיות שרוי בשמחה, ולהסתובב בין הבריות בפנים צוהלות. אולם ליצנות היא ענין אחר לגמרי. מי שעושה ליצנות וצחוק מכל דבר, הרי הוא בא לידי זלזול בכל דבר שבקדושה ואינו מחשיב ח"ו כל מצוה בין המצוות, ונופל ברגע אחד ברשתו של יצר הרע וכל העבירות מזומנות לפניו.

(ב): "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נימות, ואם ברזל הוא מתפוצץ", הרי שמלבד שיש בלימוד התורה את השכר, יש בה כדי להרחיקו מן הרע ולהצילו מן יצר הרע.

אכן רואים בחוש שביהמ"ד הוא המ קום השמור ביותר מכל הבלי העולם, שהרי כשיוצאים מבית המדרש אל הרחוב שהשפעתו איומה, ולו רק לרגע אחד, הרי נמצאים ב'מושב לצים' שהוא מקום סכנה ממש. אדם היוצא לרחוב זקוק להרבה רחמי שמים על מנת שלא יפול, וקל וחומר לאדם היוצא לחוצה לארץ, ולשאר מקומות בעולם שכל ההנהגה שם היא ליצנות. כך הוא דרך העולם שמחוץ לבית המדרש – כל המ רבה בליצנות, נחשב למכובד יותר. ומ עתה, כמה אנחנו צריכים להיזהר מכך.

פעמים ויש, שהאדם אינו עומד על מעלותיו, וכמה הוא נמנה על האנשים המאושרים בתבל, עד שתועה ונכשל, ואזי יוצא לחפש דרכים אחרות בכדי להימנות בין האנשים המאושרים, אך ייתכן שיעבור זמן רב, עד שיתן אל ליבו שאין בעולם כלל אושר אמיתי, מלבד האושר הצרוף בלימוד התורה, וקיום מצוותיה, ומדוע לא יאמין לדברי דוד המלך (תהילים א, א - ב): "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וכו' כי אם בתורת ה' חפצו". האדם המאושר ביותר בעולם, הוא האדם ששקוע כולו ביגיעת התורה, וכפי שאנו מתפללים בברכת החודש: "ותתן לנו וכו' חיים שתהא

בנו אהבת תורה ויראת שמים" והיינו משום שלולי חיים של תורה אין חיינו נחשבים כחיים.

אצלנו בבית אנחנו נוהגים בכל שנה בליל הסדר לספר מעשה נפלא, בכדי לחזק ולהשריש בליבנו את גודל ענין האמונה בהקב"ה והשגחה הפרטית. הבן איש חי (בן איש חיל, דרוש א' לשבת הגדול) הביא לספר מעשה בעשיר גדול שגידל ילד יתום קטן בתוך ביתו, ופרנסו באכילה ושתיה ומלבוש בכבוד כאחד מבניו, עד שגדל ויהי לאיש. ויהי היום, בעת שהעשיר היה יושב על שולחנו בכ בוד ויקר יחד עם אשתו ויתום זה, הגיע אליו עני אורח לבקש צדקה, נכמרו רח מיו עליו ביותר, ונתן לו מאה זהובים.

התרגש מאוד העני מגודל המתנה, ובירך את העשיר ואת בני ביתו בברכות חמות ונכבדות, והוסיף עוד לברכו ולה ללו על נדיבות לבו גם לאחר שיצא מבי תו. אשת העשיר, ששמעה את העני וב רכותיו, השתוממה מאוד ופנתה לבעלה ואמרה: "אם על מתן מאה זהובים לא פוסק העני מלהלל ולברך אותך, מדוע יתום זה, אינו מודה לנו על שיושב עמנו קרוב לעשרים שנה. הלא את לחמי נו אוכל, מימינו שותה, ואנחנו נותנים לו כל מה שצריך". צחק העשיר והשיב לאשתו: "עמדי וראי מה שאעשה". קרא העשיר ליתום, וביקשו לעזוב את ביתו תיכף ומיד. היתום ההמום ששמע זאת, קם ויצא מביתו וילך - הוא ומלבושו עליו, וישב בפונדק אחד, שהרי בן בלי בית

היה. לעת ערב הציק הרעב לנפשו, הת רוצץ בין הבריות בכדי ללוות כמה פרר טות ולרכוש ככר לחם. אך בהגיע הבוקר לאחר שישן את שנתו על הארץ, והרגיש בשנית את הרעב, לא נותרה בידו הב רירה אלא לצאת לשוק לשאת משאות בשכר כמה פרוטות, ולהביא טרף לפיו. לאחר כמה ימים שלח העשיר לקרוא לו והזמין אותו בשנית: "שבה עמדי כברא שונה ותאכל ותשתה ותתפרנס בביתי כבימי קדם". שמח היתום שמחה גדולה, והחל לברך את העשיר ואת אשתו ברוב ברכות, ובעת שאכל ושתה משולחנם, זכר את הימים שישן על הריצפה וחיפש פרוטות כדי להחיות את נפשו. והוסיף לשבח ולהלל את טוב ליבם. כיון שכך, אמר העשיר לאשתו: "עתה נמצאה הת שובה לשאלתך, רק אדם שראה מחסור, מכיר במעלת הימים שאינו חסר בהם דבר, וכיון שיתום זה, נע ונד מזה כמה ימים וחיפש טרף לפיו, אזי הכיר בטוב תנו על שהכנסנוהו לביתנו".

נמצינו למדים, כי אדם השרוי ברוב טובה, ואינו יודע מחסור מהו, הרי אינו מכיר כלל במעלה זו, ורק לאחר שפסקה טובתו, הוא יודע להעריך את רוב החסד שהיה לו. ומאחר שהקב"ה ברוב חסדיו משפיע עלינו את כל טובותיו, נראה לנו הדבר כמובן מאליו, ואיננו מכירים בכך, ולכך איננו מודים לו כדבעי. אכן אם נדע שהוא אינו דבר של מה בכך, נודה להקב"ה בכל יום ויום על שזכינו להיות מנושאי הארון, ובזכות לימוד התורה יומם וליל, נזכה להינצל מעצת רשעים, ומישיבה במושב לצים. אמן.

Kinglike Kehunah

Harav Hagaon Yehuda Wagshal Shlita

In this week's parashah, after the episode of the machlokes of Korach with Moshe Rabbeinu and Aharon, the Torah lists many of the matnos kehunah that a Yisrael is required to give to a Kohen and a Levi. Among these gifts are terumah — fruits, grain, wine, oil — as well as gifts of meat, both from korbanos (such as the chazeh v'shok from a korban shelamim) and from meat that is chullin, from which the zroa lechayayim v'keivah must go to a Kohen.

The Kohen receives these pieces of meat to eat, and there are special instructions for how he must eat the meat. There's an interesting halachah in Shulchan Aruch (Yoreh Deiah 61:12) that says he must eat it in a way that is tasty to him, and if enjoys it any way it is prepared, he should eat it roasted, with mustard. The source of this halachah is a Gemara in Chullin, which derives this from the passuk that says: הִנֵּה נִתְּנִי לָךְ אֶת מִשְׁמַרְתְּ תְּרוּמַתִּי לְכֹהֵן לְכָל קֹדֶשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵךְ נִתְּנִים לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָה לְחֶק עוֹלָם. The matnos kehunah have to be given לְמִשְׁחָה — but what does that mean? The Gemara interprets it to mean: לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים. It has to be given with a gadlus, with a chashivus, and the Kohen has to eat it in the manner of a king. The royal way to eat meat is not plain, but roasted with mustard. That's what the Torah requires.

Let's think about this. Why is the Torah so

particular about how the Kohen eats the meat? He gets the meat, he has parnassah, so what's the difference how he eats it? Why is it important that he eat it like a king?

On one hand, eating like a king is important for the Kohen himself, and on the other hand, it's also important for the Yisrael.

Not a “Schnorrer”

The importance for the Kohen is as follows. The reason why a Kohen receives matnos kehunah is that Hakadosh Baruch Hu didn't give the Kohanim and Levi'im a portion in Eretz Yisrael, and they don't have land to work in order to earn parnassah. Hakadosh Baruch Hu therefore said that their support should come from terumos and maasros — the matnos kehunah and the matnos leviyah. The reason they didn't receive land in Eretz Yisrael is that the job of the Kohen, aside from performing the avodah in the Beis Hamikdash, was to learn and teach Torah, as the passuk states: כִּי שִׁפְתַי כִּהֵן וְיִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקֹשׁוּ מִפִּיהוּ. In order that the Kohen shouldn't be busy with his parnassah, which would take him away from his learning and teaching, Hakadosh Baruch Hu gave him support in the form of terumos and maasros, so that he should not have to be busy with his own

land (Rambam Hilchos Shemittah v'Yovel 13:12).

Because the Kohen is supported by others, there is a chance that he might lose his dignity, and feel, "I'm poor, I'm a schnorrer." Because he feels uncomfortable not earning his own money, he may look for other ways to support himself, perhaps by opening a business that doesn't require owning land. If the Kohen is going to end up going to work and supporting himself, so as not to be supported by others, that would defeat the whole purpose of the matnos kehunah. Therefore, the Torah insists that the Kohen eat the matnos kehunah with dignity, like a king. A king's parnassah comes from the taxes that his nation pays, yet he is not considered a schnorrer; this is the way it is meant to be. The people of a country pay taxes to the king so that he can run the country, and accepting those taxes is not beneath the king's dignity — that is his dignity!

When the Kohen eats in the manner of a king, he feels the same way, and the intentions of the Torah are fulfilled: the Kohen is happy to take the matnos kehunah, he feels good about it, and continues his avodas hakodesh.

Respect Precedes Learning

For the Kohen to eat with dignity is important for the Yisrael as well, for two reasons. First, the Kohen's job is to serve as a leader in avodas Hashem, while the Yisrael's job is to be mekabel from him. In order to properly be mekabel from the Kohen, the Yisrael must respect him. The Gemara (Bava Kamma 20) relates that R' Chisda posed a question to Rami bar Chama, and before Rami bar Chama answered, he asked him to perform a service for him. R' Chisda went and folded Rami bar Chama's garment for him, and only then was Rami bar Chama willing to answer him.

R' Shimon Shkop, in the hakdamah to Shaarei Yosher, explains that Rami bar Chama was going to teach R' Chisda a piece of Torah, and this piece was not necessarily going to be easy for R' Chisda to understand; he would have to work on it. The

only way R' Chisda would be willing to invest the effort and energy needed to understand the words of Rami bar Chama is if he fully respected him and was prepared to work to understand what he says.

If you hear something from someone whom you don't respect, you're not going to be interested in working hard to understand what he really means. Therefore, Rami bar Chama decided to give R' Chisda a test before answering his question. "Do you respect me for who I am? Then go serve me. If you're willing to be meshamesh me, that shows you respect me, and then I know you're going to work hard to understand what I say."

Sometimes, it's not so easy for a talmid to understand his rebbi's words. But if he really believes in his rebbi and holds him in esteem, he'll break his head to understand what he says.

Perhaps this is the idea with matnos kehunah as well. Because the Yisrael, who is meant to learn from the Kohen, is also the one supporting the Kohen, that might detract from his respect for him. And if that respect is lost, how can he learn from the Kohen? The Kohen will do his part and teach, but the Yisrael won't make the effort to really understand what the Kohen is imparting. Since the Torah wants to preserve the Yisrael's respect for the Kohen, it insists that the Kohen should eat his meat like a king. Then, the Yisrael will feel as though he is giving a present to the king — which is a great honor. If the giver considers it an honor to support the Kohen, who is like a king, then he will be able to absorb the Kohen's Torah and invest the effort needed to understand it.

No Chashivus, No Benefit

The second reason why it's important for the Yisrael that the Kohen eat his meat in the manner of a king can be understood based on the Gemara's teaching, at the end of Berachos, that before David Hamelech passed away, he was cold, and could not find warmth in clothing. The Gemara explains that since he had once exhibited disrespect for

clothing by tearing Shaul Hamelech's garment, in his old age he was not able to enjoy the benefit of clothing. We see, then, that in order to benefit from something, you need to show respect to it.

R' Itzeleh Peterburger uses this insight of the Gemara to reconcile an apparent contradiction between two statements of Chazal regarding the reason for the destruction of the first Beis Hamikdash. In Yoma, the Gemara states that the reason for the churban was that the people were guilty of the three cardinal sins: avodah zarah, gilui arayos, and shefichus damim. Yet in Nedarim, the Gemara teaches that the reason for the churban was that people would learn Torah without reciting Birchos HaTorah first.

Aren't these two separate reasons?

No, says R' Itzeleh. He explains that the failure to recite Birchos HaTorah would not have warranted the destruction of the Beis Hamikdash; rather, the churban occurred because of the violation of the three cardinal sins. Yet we know, from the Gemara in Nedarim, that Klal Yisrael were devoted to Torah study at that time. If so, why didn't the Torah uplift its learners and protect them from these terrible aveiros? To that, the Gemara answers: שלא ברכו בתורה: תחילה. The Ran, citing Rabbeinu Yonah, explains that this means they didn't show chashivus for the Torah. Yes, it's nice to learn, but why do I have to make a berachah on it?

When you make a berachah on the Torah you show chashivus. And once you show chashivus, then you can benefit from all the segulos the Torah has to offer; the Torah will uplift you and protect you from sinning. By failing to recite Birchos HaTorah, Klal Yisrael displayed a lack of chashivus for the Torah, so just as Dovid Hamelech could not be warmed by clothing because he has shown disrespect for clothing, they could not benefit from the Torah's protection.

To receive the full benefit of Torah, a person must respect it. And the Kohen is the conveyor of the Torah: כִּי שִׁפְתַי כְּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ. As we explained, in order to learn and absorb Torah, a person must respect the Kohen who teaches it. This respect brings not only understanding of Torah, but also all the benefits of limud Torah, because the gifts the Torah confers upon those who study it can only be received through honoring the Torah and honoring those who teach it.

That is the idea of לְמִשְׁתָּהּ — we want the Kohen to eat the matnos kehunah in a dignified way, like a king. When the Yisrael gives these gifts as a show of honor and respect to the Kohen, then he will invest the effort to understand the Torah taught by the Kohen, and he will also benefit from all the segulos that the Torah has to offer.

In our days, matnos kehunah are not very applicable. Yet, as we know, today we have another type of Kohen: the talmid chacham, as the Rambam teaches at the end of Hilchos Shemittah V'Yovel. Besides the biological Kohen, who is a descendant of Aharon HaKohen and Shevet Levi, any person who dedicates his life to Torah study and separates himself from the pursuits of this world becomes sanctified — kodesh kodashim. And just as the Torah guarantees matnos kehunah for a Kohen and a Levi, Hakadosh Baruch Hu guarantees the talmidei chachamim, today's Shevet Levi, that they, too, will have parnassah.

How beautiful it is when the people who supply that parnassah know to give it — לְמִשְׁתָּהּ. לגדולה. If these are the people who are expected to teach Klal Yisrael, then they should be given their livelihood in the manner of royalty, so that they can feel comfortable in their role. Then, Klal Yisrael will be zocheh to learn and understand the Torah they teach and enjoy all the resulting benefits.